

Mīlestības vara.
Gaismas draugiem.

1910. GADS.

CENA J.
EGLĪTEI DEGOT

1. Mīlestības vara
2. Gaismas draugiem

Cena J. 1910
© Eraksti 2024
14 lp. / ~ 0,16 MB

Ievadam.

Daudz skolās ziemassvētkos mēdz dedzināt eglīti. Iededzinot veselas svecītes, tās degs apmēram stundu. Kā pakavēs šo laiku? Visjaukākais laika kavēklis būtu – piemērīgu dziesmiņu dziedāšana. Bet ar dziedāšanu tā ir, kā ir. Saspiests gaiss ļaužu pārpildītās telpās, bērnu uzbudinājums aiz neparastas gaismas un greznuma un aiz saradušamies svešajiem viesiem, pie eglītes sakārtās mantas, uz kuņām šad tad jāuzmet acis, – tie visi ir apstākļi, kuņi, kā iz piedzīvojumiem zinu, izbojā pat vesteicamāki iemācītās dziesmiņas nodziedāšanu. Bet ja arī ar dziedāšanu labi veiktos, tomēr nebūs par ļaunu dot bērniem šo to deklamēt. Tam nolūkam esmu mēģinājis sarakstīt pāris gabalu. Sarakstītie gabali jāsadala starp vairāk bērniem, lai nebūtu par grūtu iemācīties.

Sarakstītājs.

Mīlestības vara.

Bērni, kuņi pie atstāsīšanās piedalās, stāv svētku telpās atsevišķi no citiem bērniem. Skaidrīte lēnām ienāk un pārsteigta skatās visapkārt, tad sāk deklamēt.

S k a i d r ī t e.

Kas tas! Tur laukā tik tumšs viss un klusu,
Viss rimis, kas kustas un gājis uz dusu:
Dus zaķīši, stirniņas, putniņu bari,
Kā sapņos tik ietrīcas eglaines zari,
Kad naktsputns slepeni, gūstīdams lomu,
Pa biežumu dodas no jomas uz jomu.
Ar cilvēks ir mierā: kas strādāja darbu,
Kas līksmojās, nēsāja nabaga tarbu,
Kam liktens bijis viegls, vaj nezina cik grūts, –
Tie visi nu sapņo pie miegmātes krūts.
Bet te! Kā viss laistās, kā spulgo un mirdz!
Cik svecītes skaistas! Ai, līksma top sirds!
Kas ļaužu, kas ļaužu! Vaj telpu sāks trūkst!
Kā bišu, kas ziedos iet medu sev sūkt.
Kā svētkos tie tērpušies glīti un koši.
Pat grūtdiens, ja būtu te, priecātos droši.

(Uz pārējām deklamētājām.)

Ak sakāt jel, māsiņas, māsiņas skaistās,
Kam svecīšu spožumā viss te tā laistās?
Kamdēļ gan te eglītei pušķoti zari?
Kamdēļ šurp devušies cilvēku bari?

A u s t r i ņ a.

Viss radībā pēc gaismas tiecas,
Iekš kā vien mājo dzīvība:
Pat zālīte pret sauli liecas
Un cīruls gaismu sveicina.
Tik tas no gaismas projām valda,
Kam ļaunums sirdī, domās valda.

M a i j a.

Gan bij reiz laiks, kad visu klāja,
Kas dabā, šausmīgs tumsas spēks,
Neviens tad tiešām nezināja,
Kur beigsies viņa maldu teks.
Un cilvēks tumšās varas rokās
Tad cieta izmisuma mokas.

M i l d a.

Tad piepeši pie debess klusas
Mirdz gaismas stars, tik cēls, tik maigs!
Redz gani, stāvoši bez dusas:
Spīd viņu priekšā eņģ'ļa vaigs.
Tur dzied: „Gods Dievam! Ienaids rimis! –
Jums šonakt Pestītājs ir dzimis.”

Un brīnīdamies par šo lietu,
Tie atstāj lopus laidaros
Un steidzas uzmeklēt to vietu,
Kur pasauls glābējs atrastos.
Kur cerēja atrast tie karali bārgu,
Tur atrada silītē bērniņu vārgu.

S k a i d r ī t e.

Un, protams, asiņaini kaņi
Tam lielam augot iesākās,
Kad karaļkroņa dimantstari
Tā lepnā galvā rotājās?
Vaj asiņu gan daudz viņš lēja,
Līdz zemei mieru iedot spēja?

A u s t r i ņ a.

Nav meklējis viņš karaļa slavas,
Ar šķēpu un as'nīm ko gūst,

Bet vienīgi asinis savas
Tas lika priekš pasaules plūst.
Ne dimanta vainags tā galvu,
Ne purpurs to greznojis dārgs:
Tam dzeloņu kronis par balvu,
Par troni tam krusts bij un zārks.

S k a i d r ī t e.

Un ienaidnieks dzīvs vēl arvienu?

M a i j a.

Patiesi, tas tagad vēl dzīvs,
Bet cilvēks līdz pastaru dienu
Un mūžam no viņa ir brīvs.
Gan cilvēks ar nāvē vēl dusēs,
Par zīmi, kam piederējs reiz,
Bet drīz ar te ienaidnieks klusēs, –
Tā pamats ir šķobījies, greizs.
Tad gadu tūkstoši velsies
Pār tumsības drupatām,
No putekļiem cilvēks tad celsies
Un laimē būs atdzīvot tam.

S k a i d r ī t e.

Bet kādi tam ieroči kaŗā?
Ka pretnieks no valdības gāzts?

M i l d a.

Tam ieroči – mīlestīb's vara,
Tā ienaidnieks – tumsības lāsts.

A u s t r i ņ a.

Viņš mācīja ļaundarim piedot,
Kas nolād, ka svētīt to būs,
Un naidniekam – mīlību ziedot –
Tad draugi un brāļi tie kļūs.

M a i j a.

Ar priecīgiem priecāties lēma,
Ar bēduļiem asaras liet.

Kas izstumti – draudzībā ņēma,
Kam vainas, viņš pasteidz tās siet.

M i l d a.

Lūk, kādēļ tie prieki un līksmas,
Pulks svečīšu eglītē deg,
Ka šonakti Pestītājs dzimis,
Lai tumsas spēks projām nu bēg.

S k a i d r ī t e.

Kā putniņš iz krātiņa raugās,
Aiz gaviļēm birzes kad līst:
Tā, māsiņas maziņās, jaukās,
Pēc Jēzus man sirsniņa tvīkst.
Ak stāstat man, lūdzamas, stāstat,
Cik brīnišķīgs, varens bij tas!
Par laimīgiem senlaikiem klāstat,
Kad ļaudīm viņš parādījās!

A u s t r i ņ a.

Uz Jēzus vārdiem klausīties, spiežas
Piectūkstoši vīru reiz kalnājā.
To skatiens un prāti kā ieurbti griežas
Uz Jēzu, kaut vakars jau tuvumā.
Lūdz mācekļi Jēzu, lai ļaudis laiž vaļā,
Ber Jēzus tiem jautā: „Vaj jums še nav maizes?
Tad sēdinat ļaudis un esat bez raizes.”
„Mums piecas tik maizītes, zivtiņu pāris, –
Bet ko gan ar mazumu tādu še darīs?”

Bet Jēzus lauž maizi,
Dod mācekļiem nest,
Lai izsniedz to ļaudīm,
Cik gribas ko ēst.

Kur radās, kur neradās svētība tāda!
Bet cilvēku drūzma bij paēdināta.
Kad ļaudīm bij diezgan un mielasts pagalam,
Ar druskām bij divpadsmit kurvju līdz malām.

M a i j a.

Reiz Jēzus jūrai pāri brauca,
Ar citiem, mazā laiviņā.

Te cēlās vētra, viļņi kauca, –
Lūk! lūk! Būs laiva dībenā!

„Stāv mierā! Klusi!”
Sauc Jēzus tai.
Kā sastingusi
Ar vētra stāj.

M i l d a.

Velk Pēters kādreiz tīklu
Ar citiem zvejniekiem,
Bet cauru nakti – tukšu!
Ne zivtiņas nav tiem.
Jau zvejas laiks pagalam,
Jau gaisma uzaust sāk, –
Tie doties grib uz mājām, –
Bet, lūk! Tur Jēzus nāk.
„Pa laivas labo pusi
Nu tīklu izmetiet!”
Kā negribot tie klusi
Vēlreiz uz augšu iet.
Un brīnums! Tik daudz zivju,
Kas gadīj'šās diez kur,
Ka pāris laivu pilnu
Un tīklis tikko tur.

A u s t r i ņ a.

Jo slavens un lepns bija Jāirus draudzē:
Tam lopu pulks neskaitāms ganībās ēd.
Tas dārgākās vīnkoku pasugas audzē,
Pats greznajā pilī tas purpurā sēd.
Bet visu, kas dārgs tam, it labprāt viņš dotu
Pret meitiņu vienīgo – ģimenes rotu.
Kā siltzemju palma tā smuidra, koša,
Tā maiga, kā sārtrožu pumpurīts,
Kad rasas briljantu rotā tik spožā
To sveicinot noskūpsta ziedoņa rīts.
Bet puķes viskošākās, ziedons ko kaisa,
Drīz salnas un negaisi putekļos raid.
Tā liktens ar Jārum asaras raisa
Un bēdās visdziļākās žēli tas vaid:
Man mīļotā meitiņa – ģimenes rota –
Ir piepeši nāvei par upuri dota.
Ak bēdas! Ak vaimanas! Izmisis rauga
Nu Jāirs pēc glābiņa, – veltīgi viss!

Iet beidzot pie Jēzus, pie bēduļu drauga,
Tam sūdzēt, ko liktens tam nolauņjis.
Un Jēzus no likteņa satriekto klausu,
Iet līdzi, kur brēkdami rokas vien lauza.
Un Jēzus dzen laukā, kas raud tur un kauca,
Trīs mācekļus līdz tik un vecākus sauc,
Kur gulēja meitiņa – vecāku prieks,
Ko apkampis dziļais nāves miegs.

Un Jēzus sauc: „Talita kumi!”
Pie rokas meitiņu tveķ:
Redz vecāku skatieni drūmi –
Bērns actiņas vaļā veķ.

S k a i d r ī t e.

Patiesi, tas brīnišķīgs, varens ir bijjis,
Kas nenovīstamu kroni sev vijjis.
Kam dzīves nasta un karstums par grūtu,
Tas mīļodams gādāj’s, lai palīdzēts būtu.
Bet bērniņi, muļķīši, satiekot viņu,
Aiz bailēm vaj nedeva kājām tik ziņu?

M a i j a.

Ak nē, māsiņ! Bērni tam tuvojas droši,
Kā vecākam brālim – it jautri un moži.
Viņš apkampj tos, noglāsta maziņo galvas
Un dāvina dārgas jo dārgas balvas.

S k a i d r ī t e (ziņkārīgi).

Ko teici? Bērniem viņš dāvanas devis?

M a i j a.

Jā, jaukas un dārgas, tas protams no sevis.

S k a i d r ī t e (priecīgi).

Vaj putnus, iz ligzdas kas galviņas kārsta?
Jeb lellītes tādas, kas actiņas vārsta?

M i l d a.

Nē, māsiņ, tādas tās balvas nav vis:
Tās saplīsīs, iznīks, vaj pazudīs.

Ko viņš dod, tas citādu prieku mums rad',
Tas mūžīgi stāvēs un nenīks nekad.

S k a i d r ī t e.

Tad laikam no koka, vaj metalla cieta?
Vēl labāk! Tā tiešām ir mūžīga lieta.

M a i j a.

Koks satrūd un metalls sarūsē,
Pat cietākie akmeņi saplaisē,
Bet mantas, ko tas dod – tās jaunas vienmēr,
Tās bērniņam tāpat kā sirmgalvim der.

S k a i d r ī t e.

Kas tās gan var būt?

M i l d a.

Tā debesu laime,
Kur piemājo svētajō eņģeļu saime.
Viņš augšā pie Dieva grib uzņemt mūs līdz,
Kad atausīs jaunais mūžības rīts.

Dzied: Ak tu priecīga, ak tu svētāka
Ziemas svētku dienīņa.

Gaismas draugiem.

Nu sveiki, viesi! Sveiki tuvi, tāli
Šai Kristus šūpla svētku vakarā!
Nu sveikas, mīlās māsas, mīļie brāļi,
Šo raibo svētku krāšņā mirdzumā!
Tur, laukā, tumša nakts jau spārnus plēta,
Bet te ir gaišs, kā saules spožumā.
Pa tumsu grābstoties ir maldīšanās lēta,
Bet gaismā visi esam drošumā.
Es sveicu tādēļ jūs, kā gaismas draugus,
Pēc gaismas, brīvības kam cenšas gars.
Un gaisma augļus gatavo jo jaukus,
Aizvien kam paliek nenoliedzams svars.

Bet gaismas draugiem pūļu daudz ko ziedot,
Pret tumšo varu ejot cīņā.
Kas nespēj līdzciest, mīlēt, piedot,
Nekad tas nevar palikt vinnīnā.

* *
* *

Man gara acu priekšā aina stājas
It tumšu, drūmu ēnu bagāta,
Kur tā, kā melnos sēru autos, klājas
Mūs' dzīves dienu gaišā pusdiēna.
Jau krāšņā rotā tumšās debestāles,
Kur dzīve dīvainā no jauna dzimst,
Bet apakšā, zem aukstās sniega vāles,
Jau visi trokšņi, darbi rimst.
Ir svētku vakars. Visur uzposts glīti:
Ar egļu zariem sienas nospraustas,
Un puķu zaros papīrziedi pīti
Un kambargrīdas deķiem izklātas.
Lūk dobji nodimd gaisā torņa zvani,
Kā pusnakts balss uz pamošanos sauc.
Un visos ceļos čalodami skaņi
Ar ilkszvaniņiem baznīcēni brauc.
Un dievnamā, kur tūkstoš sveču liesmas,
Top jaunais Kristus bauslis sludināts.
No draudzes mutes izplūst savas dziesmas:
„Gods Dievam! Miers virs zemes! Cilvēkiem labs prāts.”

Pa klusām tekām, nost no ceļa tālu
Iz lielpilsētas brien kāds gurdens tēls.
Tas skrandains, puskails, seju zili-bālu,
Bez ceļa maldās, un jau vakars vēls.
Kas ir šis vārds? No kurienes tāds rodas?
Kāds liktens klusos ciemos vada to?
Kurp gan tik vēlu slepens vien tas dodas
Pa meža teku kluso, vientuļo?
Uz laba ceļa ir šis vīrs, vaj ļauna?
Kas zin, kāds tam ir noslēpumains stāsts?
Vaj godīgs cilvēks tas un bēg no posta, ļauna,
Jeb noziedznieku vajā Kaina lāsts?
Ar domām kaujoties viņš galvu kāris
Uz savas iekritušās krūts.
Kā sastindzis tā drūmo acu pāris,
It kā kad sapnī spiež kas šausmīgs, grūts.
Jo tālāki šis drūmais klaidons staigā,
Jo tekas viņam pazīstamas šķiet.

Un lūk – ar ciešu apņemšanos vaigā
Uz sveču gaismu kādā logā iet.

* *
*

Sēd saimnieks pats ar pati galda galā,
Gar malām puīši, meitas, bērni, vecīši.
Tur skaita pātarus. Tie drīz būs galā.
Vēl dzied: „Man pakaļ nāciet visi kristīti!”
Un skaņas beidzamās vēl nodreb, lokās,
Tad izdziest. Svētās dziesmu grāmatas
Liek aizkrampētas plauktā, kā jau nākas,
Tad klusi katrs no galda atkāpjas.
Beigts svētais darbs. Priekš vakariņu galda
Tek kukņās sievietes un bļodās lej.
Drīz jautrība un omulība valda.
Bet laukā nemierīgi suņi rej.
Vaj viesi brauc? Nav ilkszvaniņu skaņas.
Tie laikam ciema ļaudis rāzējas.
Žvadz ķēdes, suņi rej, it kā bz maņas.
Tur tiešām nekas labs vairs nerādās!
Ķeņ puīši flinti, laukā skrien un čalo.
Cits lādas, lūdzas, strīdas, šauj,
Un vīru nosalušo zili bālo
Drīz vien aiz krāga puīši iekšā rauj.
„Kas tas tāds ir? Ko tāds te meklē?”
Tam saimnieks bargi uzbļaujas.
„Kur laukā tumsa tā, kā peklē –
Tas glūn gar logiem, noskatās,
Lai, ļaudīm aizejot uz dusu,
Ar stangām, mūķīzeņiem klusu
Var uzlauzt durvis aizslēgtās!”

K l a i d o n s.

Ak, krusttēv, esi jel bez raizes,
Tik vēlū ka tev traucējis!
Man ļoti salst un gribas maizes, –
Jau divas dienas neēdis!

S a i m n i e k s.

Es krusttēvs tev? Lai maizes domu? –
Kāds radnieks te man godu dar’!
Bet šoreiz neveiksies ar lomu:
Man puīši stipri, striķi ar!

K l a i d o n s.

Es skrandains, novārdzis un padzīts,
Tu grūti manim ticētu!
Bet esmu cilvēks, Dieva radīts,
Es esmu cilvēks, tāds kā tu.

S a i m n i e k s.

Kā es?!

K l a i d o n s.

Kā tu! Tam laikam prātā –
Tu citas pasaul's radījums?
Tev manta tēvu tēvu krāta,
Bet skrandas – viss mans mantojums.
Bez mantas, krusttēv, sevi domā:
Tev' vajātu kāds briesmīgs lāsts.
Un tagad ieņem labi omā,
Cik raibs ir m a n a s dzīves stāsts.

Te mana dzimtene. Šo māju
Pat pusnaktī es atrastu.
Te uzaugu un ganos gāju,
Te kapos māti guldīju.
Kad nebij vairs, kas mani sargā,
Es devos dzīves mutulī
Tur pilsētā. No zēna vārgā
Es tapu drīz par klaidoni

Gan allaž centos bēgt no posta
Un tādu dzīvi lādēju,
Bet – draugi nelaida iz posta,
Līdz aizvien dziļāk nogrimu.
Man' kādreiz spieda turēt vakti
Uz stūri, klusā šķērsielā,
Kur draugi tumšā rudens naktī
Ar stangām durvis uzlauza.

Tiem pirmo reiz tik līdzī gāju,
Tāds darbs man riebīgs bij un svešs
Un tādēļ nemaz nezināju,
Ko šķīsta sirds no viņa cieš!
Es bailēs drebēju kā lapa,
Man acis migla aizklāja...
Ne just es nejutu, kad tapa
Mūs' banda cieši ielenkta.
Mūs saķēra, aiz restēm slēdza...
Pagalam gods un brīvība!

Kā sirds man asiņoja, brēca!
Es tapu slimš, kā ārprātā.
Un šinī kaunā, šinīs bēdās
Es sevīm svēti zvērēju
Nu dzīvi grozīt citās pēdās...
Vēl cilvēcei es derēju.
Un tevi, krusttēv, kuņam sūdzu
Šo savu posta likteni,
No visas sirds es tagad lūdzu:
Uz ceļa tikt man palīdzi!
Dod manīm darbu, uzticību, –
Es gribu godīgs cilvēks kļūt!
Jo tava sirds, to ticēt gribu,
Ar nelaimīgam līdzī jūt.

S a i m n i e k s.

Ja, ja... hm... Es ticu gan, ko saki
Un labprāt tevīm līdzētu!
No visas sirds! Bet vaj nav traki? –
Man tā par daudz jau cilvēku!
Un laiki grūti – ņem vaj paunu
Un staigā apkārt diedelēt!
Bet telpu, – neņem jel par ļaunu, –
Pat nakti nav kur pārgulēt.
Bet krustdēlam ar mīļu prātu
Es došu labu padomu:
Mans kaimiņš dzīvo tepat klātu –
Tev darbu dos un pajumtu.
Sveiks, krustdēl! Dod vēl savu roku
Un tad uz kaimiņiem tik ej.
Bet paņem tikai labu koku,
Lai suņi tevi nesarej.

* *
*

Un laipnais krusttēvs priecīgs berzē rokas...
Pār tuklo seju smaidi pārlaižas.
Pēc vakariņām, kur tam labi sokas,
Viņš mīkstā gultā ērti izlaižas.
Bet bezspēcībā tikko vilkdams kājas
Brien tālāk klaidons – kails un neēdis.
Tas velti klauzīnās pie citas mājas:
To visur nožēlos un – izraidīs.

* *
*

Vaj tā ir atbalss tur no viņas dziesmas,
Kas Betlēm's laukos šonakt skanēja?
Vaj deg tur sirdīs mīlestības liesmas,
Kur slīkstošu vēl pagrūž dibenā?

Lūk, kādas citas gaišas, glītas ainas
Mums priekšā stādās evaņģelijā:
Tur katram, kam vien kādas sāpes, vainas,
Tiek roka sniegta brāļa mīlībā.

Tur pazudušais dēls kā klaidons velkas mājās,
Kad kļūdas atzinis un labojies.
Un tēvs? Tas visu namu saceļ kājās,
Lai nerimst priecāties un līksmoties.
Viņš zina, ka dēls ir cīņā uzvarējis,
Ka tas, kā zelts, ir šķīstīts ugunī.
Tas grimis gan, bet arī celties spējis:
Tādēļ to apklāj tēva skūpstieni.

Tur atkal lielā grēciniece staigā,
Kā riebjums katram goda cilvēkam!
Tās saldi=liekulīgā vaigā
Ikkatram brīvi mest pa akmeņam.
Bet kad ar asarām tā slaka Jēzus kājas,
Ar galvas matiem viņas nožāvē, –
Top žēl tad meitas pakritušās, vājās,
Un Jēzus mieru lej tās dvēselē.
Bet kādas sekas tam? Šī lielā grēciniece
Top daudzkārt cildinātā Mar'ja Madaļa,
Kas pasaulē, kā Kristus lieciniece,
Uz mūžu paliks mīlā piemiņā.

* *
*
* *

Cik mums nav šādu pazudušu dēlu,
Cik mums nav šādu lielo grēcnieču,
Ko spētum glābt, kamēr vēl nav par vēlu,
Kaut tikai mazāk būtu tiesnešu?
Lai zinām: mīlestība, ko tiem sniegsim,
Iz pazušanas daudzkārt izglābs tos.
Turpretī, ja tiem brāļa tiesu liegsim,
Tad gremdēsim tos posta dziļumos.
Lai tādēļ svētku sveču spožā gaisma
Dod, ka mums sirdīs Kristus gaisma spīd.
Tad zudīs mūsu starpā tumšā plaisma,
Tad mīļosim, kam kādreiz kāja slīd.